ŚLĄSKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW W KATOWICACH
ul. Francuska 12, 40-015 Katowice
tel. (032) 253 77 98, fax. (032) 256 48 58
bip.katowice.wkz.gov.pl

Katowice, dn. 20 maja 2026 r.

K-RD.5140.4.2026.MB

DECYZJA
W SPRAWIE WPISU DO REJESTRU ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH WOJ. ŚLĄSKIEGO

Na podstawie art. 3 pkt 1-2 i pkt 12, art. 6 ust. 1 pkt 1 lit. b, art. 7 pkt 1, art. 8, art. 9 ust. 1, art. 89 pkt 2, art. 91 ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j.: Dz.U. z 2024 r. poz. 1292 z późn. zm., dalej w skrócie *UOOZ*), art. 104 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (t.j.: Dz.U. z 2025 r., poz. 1691 z późn. zm., dalej w skrócie *KPA*), w wyniku postępowania administracyjnego przeprowadzonego z urzędu,

Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Katowicach
orzeka

- wpisać do rejestru zabytków nieruchomych województwa śląskiego następujący zabytek:

STAROMIEJSKI UKŁAD URBANISTYCZNY MIASTA LELOWA (GM. LELÓW, POW. CZĘSTOCHOWSKI), w granicach obejmujących teren w całości działek ewid. nr 1665, 1670, 1666, 1667, 1668, 1671, 1672, 1673, 1674, 1675, 1669, 1501, 1679, 1680, 1503, 1502, 1504, 1505, 1506, 1499, 1500, 1498, 1497, 1496, 1495, 1494, 1493, 1492, 1491, 1698, 1485, 1486, 1484, 1483, 1482, 1481, 1462, 1433, 1699, 1677, 1697, 1457, 1463, 1470, 1458, 1459, 1461, 1476, 1475, 1474, 1472, 1471, 1469, 1468, 1480, 1479, 1478, 1477, 1664, 1659, 1657, 1656, 1660, 1655, 1658, 1661, 1653, 1654, 1651, 1652, 1650, 1649, 1703, 1646, 1647, 1645, 1644, 1648, 1702, 1719, 1720, 1609, 1616, 1618, 1617, 1619, 1620, 1632, 1633, 1621, 1622, 1631, 1630, 1629, 1624, 1628, 1627, 1685, 1623, 1602, 1603, 1604, 1605, 1600, 1606, 1607, 1608, 1601, 1599, 1692, 1597, 1598, 1593, 1594, 1595, 1596, 1592, 1590, 1589, 1588, 1587, 1586, 1585, 1584, 1583, 1582, 1704, 1612, 1613, 1615, 1611, 1464, 1460, 1591, 1581, 1565, 1568, 1563, 1566, 1564, 1690, 1708, 1567, 1562, 1560, 1561, 1559, 1558, 1580, 1578, 1579, 1577, 1576, 1575, 1544, 1574, 1546, 1545, 1541, 1542, 1540, 1706, 1705, 1429, 1430, 1431, 1432, 1715, 1512, 1513, 1514, 1515, 1516, 1517, 1518, 1519, 1520, 1521, 1522, 1523, 1524, 1525, 1526, 1527, 1528, 1529, 1530, 1531, 1532, 1533, 1534, 1535, 1536, 1537, 1538, 1539, 1543, 1711, 1712, 1552, 1553, 1709, 1554, 1547, 1676, 1551, 1550, 1549, 1548, 1390, 1684, 1626, 1694, 1467, 1466, 1465, 1382, 1380, 1381, 1383, 1384, 1385, 1386, 1707, 1557, 1490, 1489, 1428, 1435, 1434, 1436, 1437, 1438, 1439, 1440, 1441, 1700, 1442, 1443, 1444, 1445, 1447, 1454, 1716, 1681/1, 1681/2, 1686/2, 1686/1, obr. 0006 Lelów, gm. Lelów, pow. częstochowski, woj. śląskie, oraz teren w części działek ewid. nr 1710, 1370, 1701, 1714, 1354, obr. 0006 Lelów, gm. Lelów, pow. częstochowski, woj. śląskie.

Opisane powyżej granice wyrysowano na załączonej mapie ewidencyjnej, stanowiącej integralną część niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 9 ust. 1 *UOOZ* wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję w sprawie wpisu do rejestru zabytków z urzędu. W myśl art. 4 pkt 1 i 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami organy administracji publicznej sprawują ochronę zabytków poprzez m.in. zapewnienie warunków prawnych, umożliwiających trwałe zachowanie zabytków (pkt 1) oraz zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków (pkt 2). Na tej podstawie, Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków

obwieszczeniem K-RD.5140.4.2026.MB z dn. 14.01.2026 r. wszczął z urzędu postępowanie administracyjne w sprawie wpisania do rejestru zabytków staromiejskiego układu urbanistycznego miasta Lelowa, zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. *UOOZ*.

O podejmowanych w sprawie czynnościach strony były zawiadamiane poprzez obwieszczenie publiczne, na podstawie art. 49 oraz art. 61 § 1 i 4 *KPA* w związku z art. 94 oraz art. 3 pkt 1-2 i pkt 12, art. 6 ust. 1 pkt 1 lit. b, art. 7 pkt 1, art. 9 ust. 1 oraz art. 93 ust. 1 *UOOZ*. Stosownie do art. 49 *KPA* – strony mogą być zawiadamiane o decyzjach i innych czynnościach organów administracji państwowej przez obwieszczenie lub w inny zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości sposób publicznego ogłaszania, jeżeli przepis szczególny tak stanowi; w tych przypadkach zawiadomienie bądź doręczenie uważa się za dokonane po upływie czternastu dni od dnia publicznego ogłoszenia. Przepisem szczególnym umożliwiającym w niniejszej sprawie zastosowanie tego typu zawiadomienia jest art. 94 *UOOZ*, z którego wynika, że w postępowaniach administracyjnych dotyczących m.in. układów urbanistycznych strony tych postępowań mogą być zawiadamiane o decyzjach i innych czynnościach wojewódzkiego konserwatora zabytków przez obwieszczenie lub w inny zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości sposób publicznego ogłaszania. Do czynności tutejszego organu ogłoszonych przez obwieszczenie należały: wszczęcie postępowania i wyznaczenie terminu oględzin obwieszczeniem z dn. 14.01.2026 r., skorygowanie opisu granic obszaru objętego postępowaniem obwieszczeniem z dn. 19.01.2026 r., rozszerzenie zakresu postępowania obwieszczeniem z dn. 26.01.2026 r., przeprowadzenie oględzin w dn. 10.02.2026 r., zawiadomienie o zakończeniu postępowania i możliwości zapoznania się z aktami sprawy obwieszczeniem z dn. 11.02.2026 r. Obwieszczenia Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków zamieszczono w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie internetowej i na tablicy ogłoszeń Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Katowicach oraz na stronach internetowych i w biuletynach informacji publicznej w siedzibie Starostwa Powiatowego w Częstochowie i Urzędu Gminy Lelów.

W zawiadomieniach o wszczęciu i zakończeniu postępowania poinformowano strony – właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości objętych postępowaniem o wpis do rejestru zabytków – o możliwości zapoznania się z aktami sprawy, składania wniosków, zapytań i uwag na piśmie bądź ustnie do protokołu.

Jako materiał dowodowy przyjęto m.in. sporządzoną na prośbę Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przez Narodowy Instytut Dziedzictwa opinię dot. oceny wartości zabytkowych staromiejskiego układu urbanistycznego miasta Lelowa (wyk. czerwiec 2025 r., aut. Agnieszka Olczyk – Oddział Terenowy NID w Katowicach), a także materiały archiwalne, fragmenty publikacji książkowych, archiwalne mapy i fotografie oraz kopie kart ewidencyjnych (w tym archeologicznych) i innych opracowań.

W toku postępowania strony złożyły wnioski i uwagi w sprawie.

Pismem z dn. 20.02.026 r., znak: GR-IV.4123.1.2026, Zastępca Wójta Gminy Lelów przekazał do tut. organu pismo mieszkańców Lelowa z dn. 12.02.2026 r. zatytułowane „Sprzeciw wobec postępowania w prawie wpisu do rejestru zabytków", wskazujące na brak konieczności wpisu do rejestru zabytków omawianego układu urbanistycznego, ze względu na istniejącą ochronę w zapisach miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Zastępca Wójta Gminy Lelów wskazał w swoim piśmie, że podziela argumenty mieszkańców Lelowa, zawarte w ww. piśmie mieszkańców z dn. 12.02.2026 r.

W świetle zebranych materiałów dowodowych stwierdzono, co następuje:

W art. 7 pkt 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jako formę ochrony wskazano wpis do rejestru zabytków, dokonywany – zgodnie z art. 9 ust. 1 tej ustawy – na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Jak wskazano na wstępie, na podstawie art. 94 ww. ustawy, w postępowaniach administracyjnych dotyczących m.in. układów urbanistycznych, strony tych postępowań mogą być zawiadamiane o decyzjach i innych czynnościach wojewódzkiego konserwatora zabytków przez obwieszczenie lub w inny zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości sposób publicznego ogłaszania. Jest to przepis szczególny w stosunku do art. 49 *KPA*, dotyczącego zawiadamiania stron postępowań w drodze obwieszczenia.

W myśl art. 6 ust. 1 pkt 1 lit. b *UOOZ* przedmiotem ochrony mogą być układy urbanistyczne, które zgodnie z art. 3 pkt. 12 rozumiane są jako przestrzenne założenia miejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg.

Wyjaśniając ww. definicję należy podkreślić, że przedmiotem ochrony jest układ urbanistyczny, który określa: „historyczne rozplanowanie placów i ulic, ich przebieg, szerokość i przekrój, historyczny kształt i wielkość działek oraz sposób ich zagospodarowania, współzależność między zabudową, zielenią a otwartą przestrzenią, wygląd zewnętrzny budowli określony skalą, rozmiarami, stylem, konstrukcją i materiałami, kolorem i wystrojem, współzależność między miastem lub dzielnicą zabytkową, a otaczającym je środowiskiem naturalnym i kulturowym, różne funkcje, które miasto lub dzielnice spełniały w przeszłości" (wyrok WSA

w Warszawie z dn. 07.07.2006 r., I SA/Wa 2217/05, cyt. za K. Zalasińska, *Prawna ochrona zabytków nieruchomych w Polsce*, Warszawa 2010, s. 157). Historyczny układ urbanistyczny jest więc obszarem, zbiorem różnorodnych nieruchomości, przestrzenią ukształtowaną na przestrzeni wieków przez różne nawarstwienia historyczne i stylistyczne, współtworzoną przez elementy zabytkowe posiadające wartość samą w sobie, jak również przez elementy niezabytkowe, także współczesne. Wartość estetyczna układu urbanistycznego „wyraża się w zestawieniu elementów dominujących w ogólnej kompozycji miasta, zestawach kształtów interesujących plastycznie przez swoją indywidualność, niepowtarzalność i odmienność form architektury i urbanistyki, w tym przede wszystkim: zespole brył tworzących szczególnie interesującą widokowo sylwetę miasta, wnętrzach urbanistycznych zorganizowanych w nieschematyczną kompozycję, układzie terenu i krajobrazu tworzących interesujące kolorystycznie, a także pod względem kształtu zestawienie z kompozycją krajobrazu miejskiego" (K. Zalasińska, *Prawna ochrona zabytków nieruchomych w Polsce*, Warszawa 2010, s. 157). Z kolei wartość historyczna, może wynikać z czasu założenia miasta, związku z ważnymi wydarzeniami i postaciami historycznymi, kolejnymi fazami rozbudowy i rozwoju tkanki miejskiej, itp. Z tych względów przestrzeń miejska, jako zbiór wartości materialnych i niematerialnych, ma szczególną, bogatą, interdyscyplinarną wartość poznawczą (naukową). Stanowi dokument nie tylko rozwoju teorii urbanistycznych, ale również świadectwo przemian politycznych, społecznych, kulturowych i gospodarczych.

Powstanie w 1 poł. XIV w. lokacyjnego miasta Lelów poprzedził długotrwały, zainicjowany w X lub XI w. rozwój osady, ulokowanej w miejscu obecnej wsi Staromieście. Osiedle, będące pierwotnie punktem poboru opłat celnych za towar, a następnie pełniące charakter reprezentacyjny z racji domniemanego funkcjonowania grodu książęcego, z inicjatywy piastowskich książąt od momentu przynależności do kasztelanii krakowskiej w XII w., rozwinęło się w znaczącą osadę targową z kilkoma karczmami oraz kościołem parafialnym. Lelowska parafia, obok mstowskiej, w okresie średniowiecza stanowiła jedną z najgęściej zaludnionych w północno-zachodniej części Małopolski, a o jej ówczesnej randze świadczy konsekracja Pawła z Przemankowa na biskupa krakowskiego w 1267 r. Położenie przy głównych szlakach z Wielkopolski i Śląska do Krakowa i na Ruś oraz naturalne walory obronne osady w postaci rzeki Białki i jej rozlewisk, czyniły z Lelowa od XIII w. jeden ze strategicznych rejonów zabezpieczających od północy dostęp do Ziemi Krakowskiej. Po zajęciu przez Łokietka, Lelów stał się siedzibą nowej kasztelanii lelowskiej, utworzonej w związku z obroną Ziemi Krakowskiej w trakcie walk w latach 1305–1306 z biskupem krakowskim Janem Muskatą, zwolennikiem Wacława II. Na czasy te przypadło również nadanie osadzie po raz pierwszy praw miejskich przez Bolesława Wstydliwego około 1267 r. lub przez Władysława Łokietka przed 1314 r. Założone wówczas miasto, usytuowane w miejscu obecnej wsi Staromieście, przetrwało w pierwotnej lokalizacji jedynie do 2 ćw. XIV w.

Pomiędzy 1333 r. i 1341 r. z inicjatywy króla Kazimierza Wielkiego miasto przeniesiono na prawo magdeburskie. Lokacja miasta przypadła na najważniejszą systemową fazę urbanizacji Ziemi Krakowskiej, przypadającą na odrodzenie Królestwa Polskiego za czasów Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego. W trakcie tej fazy zagospodarowywania kraju ukształtowana została zasadnicza sieć dużych oraz średnich miast i lokacyjnych wsi, współtworzących układ centrów i traktów handlowych oraz rozproszony system obrony Królestwa i stołecznego Krakowa. W latach 1341–1343 na polecenie monarchy przeprowadzono translokację Lelowa na obecne, dogodniejsze pod względem osadniczym miejsce, położone około 2 km na północny wschód od Starego Lelowa (Staromieścia), na przeciwnym, wschodnim brzegu Białki, obok trzynastowiecznego grodu książęcego.

W tym samym czasie dokonano komasacji gruntów wójtowskich w mieście. Pomimo możliwego funkcjonowania w tym miejscu wcześniejszej osady podgrodowej, lokacja na nowym prawie i translokacja pociągnęły za sobą wytyczenie nowego, regularnego, szachownicowego układu urbanistycznego, rozlokowanego na płaszczyźnie wzgórza, otoczonego od południa, zachodu i północy rzeką Białą, jej rozlewiskami i bagnami. Układ ten jest zasadniczo widoczny do dziś, stanowiąc o istotnej wartości naukowej oraz historycznej tego obszaru.

Jak wskazuje w swojej opinii z 2025 r. Narodowy Instytut Dziedzictwa, proces kształtowania i zabudowy XIV-wiecznego układu miasta prawdopodobnie rozłożony był na kilka etapów. W pierwszym etapie dotyczył wyznaczenia modularnego, dziewięciopolowego układu, złożonego z prostokątnych bloków i kwadratowego rynku. W kolejnych etapach miasto otoczono fortyfikacjami w postaci murów obronnych, ściśle dostosowanych do krawędzi płaszczyzny wzgórza, oraz powiększono obszar urbanistyczny w obrębie murów o nieregularne bloki zabudowy od północy i południa, w tym blok przeznaczony na kościół św. Marcina oraz zespół klasztorny franciszkanów. Powierzchnia ówczesnego miasta (ok. 7,5 ha) była zbliżona do innych miast królewskich lokowanych w tym czasie, m.in. Będzina, Biecza, Wieliczki, Skawiny czy Olkusza. W przypadku Lelowa, podobnie jak w wielu powstałych wówczas miastach na terenie ziemi krakowskiej, w rozplanowaniu uwzględniono funkcje mieszkalne w postaci wpisanych w prostokątne bloki działek siedliskowych z zabudową, funkcje handlowe, samorządowe i wymiaru sprawiedliwości w obrębie rynku, funkcje sakralne w postaci odrębnego bloku z kościołem filialnym (parafialnym od 1598 r.) z cmentarzem oraz zespołem klasztornym franciszkanów, a także funkcje komunikacyjne w formie siatki ulic oraz funkcje obronne w formie zespołu murów miejskich.

Wyznaczono wówczas siatka ulic, która przetrwała do dziś, cechowała się prostym rozwiązaniem, ograniczonym do par dróg odchodzących ze wszystkich narożników rynku oraz dodatkowych czterech dróg na zapleczu bloków przyrynkowych, w tym trzech „podmurnych”. W centralnej części miasta wyznaczono kwadratowy rynek (2 x 2 sznury), otoczony czterema blokami w pierzejach (1,5 sznura głębokości) i czterema blokami w narożnikach. Podobnie, jak w innych najprostszych układach szachownicowych, w rozplanowaniu Lelowa nie akcentowano osi pierzei rynkowych za pomocą dodatkowej ulicy, a bloki zabudowy miały układ jednofrontowy, orientowany do rynku lub ulic tranzytowych, prowadzących w kierunku Bram Częstochowskiej (od północnego zachodu), Krakowskiej (od południa) i Nakielskiej (od wschodu). Wytyczony w północnej części miasta, dodatkowy „podmurny" blok zabudowy, graniczący od północy z wąwozem zamkowym, przeznaczono na ulokowanie murowanych obiektów sakralnych ufundowanych przez króla Kazimierza Wielkiego, tj. jednonawowego kościoła filialnego (ob. parafialnego pw. św. Marcina), wzniesionego przed 1365 r. oraz zespołu klasztornego franciszkanów, złożonego z klasztoru i kościoła pw. św. Piotra i Pawła, erygowanego w 1357 r. i budowanego do 1370 r. Badacze wskazują bądź na celowe wydzielenie skrajnej części układu urbanistycznego dla funkcji sakralnych, bądź na efekt wtórnego (choć przypadającego na ten sam okres) wytyczenia bloku kościelnego względem zasadniczego układu dziewięciopolowego. Być może również wpływ miała niska ranga samego kościoła, podlegającego do 1598 r. trzynastowiecznej parafii w Staromieściu. Wskazać należy na czytelne powiązanie kompozycyjne wejścia do świątyni z rynkiem poprzez łączącą je ul. Kościelną, a także sąsiedztwo klasztoru franciszkanów.

Miasto otaczały kamienne mury obronne z dwiema lub trzema basztami o czworobocznych narysach i trzema bramami miejskimi. Po 1343 r. powstała zewnętrzna fosa, wybudowana z fundacji królewskiej Kazimierza Wielkiego. Poza wspomnianymi obiektami sakralnymi oraz murami miejskimi, niewiele wiadomo o najwcześniejszej zabudowie mieszkalnej i municypalnej miasta. Najstarsze wzmianki o pojedynczych obiektach murowanych pochodzą z XV w., zatem należy przyjąć, że większość ówczesnej zabudowy wykonana była w konstrukcji drewnianej. Poświadczenie istnienia ratusza w źródłach pisanych pojawia się dopiero w 1789 r.; istniał na rynku. Mimo to najpewniej już w XIV w. na terenie miasta musiał istnieć ratusz.

W tym samym czasie, w XIV w., powstał murowany zamek, ulokowany na przeciwległym wzgórzu położonym w zakolu rzeki, stycznie do północnego odcinka murów miejskich. Zamek wzniesiono w miejscu starszej, drewniano-ziemnej warowni, wzniesionej około 1290 r. przez Władysława Łokietka, a także starszych, XIII-wiecznych gródków stożkowych, zbudowanych przez Konrada Mazowieckiego oraz księcia kujawskiego Kazimierza w czasie walk o Kraków. Obecnie teren ten zajęty jest pod cmentarz parafialny. Przyjmuje się, że zamek stanowił element systemu obronnego na granicy Polski ze Śląskiem, a ponadto wraz ze stycznym zespołem murów miejskich stanowił wraz z miastem swoistą twierdzę.

Już w okresie lokacji w nowym miejscu Lelów stanowił liczący się ośrodek gospodarczy, kulturalny i kościelny w Ziemi Krakowskiej. Miasto od 1355 r. było stolicą dekanatu lelowskiego. Od XIV do XVI w. Lelów był także jednym z najistotniejszych ośrodków sukienniczych w ówczesnej Małopolsce. Od końca XIV w. do 1664 r. miasto było stolicą powiatu lelowskiego. Stanowiło ważny ośrodek polityczny i gospodarczy. W drugiej poł. XVI w., podobnie jak Kazimierz, Wieliczka, Bochnia, Nowy Sącz, Biecz, Proszowice, Skalbmierz czy Miechów, Lelów zaliczany był do drugiej kategorii miast („civitates et oppida secundi ordinis”).

Ukształtowany w XIV w. układ urbanistyczny miasta, powstały z fundacji Kazimierza Wielkiego, pozostał zasadniczo nieprzekształcony aż do XIX w. Zabudowa miasta w ciągu XV i XVI w. była kilkukrotnie niszczona wskutek pożarów, a pierwotna parcelacja bloków zabudowy z okresu lokacyjnego ulegała podziałom. Największe zniszczenia powstały w wyniku pożaru w 1638 r. oraz potopu szwedzkiego w 1655 r., gdy zniszczeniom bądź znacznym uszkodzeniom uległy budynki mieszkalne i miejskie, a kościół parafialny św. Marcina, klasztor franciszkanów z kościołem św. Piotra i Pawła oraz zamek. Odbudowa kościoła klasztornego przeprowadzona była przed 1640 r. pod kierunkiem włoskiego architekta Kaspra Pontio. Rozbudowa klasztoru w barokowej formie prowadzona była w latach 1664–1727 r. Odbudowano też kościół parafialny, przekształcając jego wnętrza w stylu barokowym. Podczas potopu szwedzkiego zamek spalono, a jego odbudowy dokonał ok. 1662 r. ówczesny starosta lelowski Krzysztof Michał Rupniewski. Częściowo odtworzono zabudowę mieszkalną i komunalną, najpewniej jako obiekty drewniane. Nastąpił regres gospodarczy, a od połowy XVII w. i przez cały XVIII w. miasto wyludniało się. Wzrósł procent mieszkańców, przynależnych do społeczności żydowskiej. Nastąpił upadek rzemiosła, a mieszkańcy zaczęli w większym stopniu trudnić się rolnictwem. Wraz z ubożeniem i wyludnianiem miasta w XVIII w., niszczała jego zabudowa. W 1789 r. w Lelowie istniały jedynie 133 domy, a „obiekty municypalne i infrastruktura miejska, jak ratusz i mury miejskie oraz bruki zachowane były w złym stanie”. Wówczas południowo-zachodnia część miasta była głównie zamieszkana przez ludność żydowską. Powstał m.in. cmentarz oraz pierwsza synagoga. W okresie rozbiorów Lelów znalazł się w zaborze pruskim, a później w Księstwie Warszawskim i Królestwie Polskim. Sytuacja gospodarcza miasta nie uległa polepszeniu. W 1827 r. liczba domów mieszkalnych w Lelowie wynosiła zaledwie 128. Zasadniczo niezmieniony jeszcze stan zachowania układu urbanistycznego w 1 ćw. XIX w. ilustruje pierwszy znany plan miasta, opracowany w 1823 r. przez mierniczego M. Potockiego w związku z projektowaną, lecz ostatecznie niezrealizowaną rozbudową miasta.

W XIX w. doszło do istotnych zmian, gdy zniszczono część obiektów obronnych, sakralnych i miejskich. Decyzją władz pruskich rozebrano zamek (w latach 1804–1805), a w jego miejscu, na prostokątnym kopcu, w 1831 r. urządzono (istniejący do dziś) cmentarz parafialny. W 1819 r. kasacie uległ klasztor franciszkanów, a zrujnowany budynek rozebrano w latach 60. XIX w. W kościele poklasztornym św. Piotra i Pawła od lat 30. XIX w. odprawiano nabożeństwa, ze względu na zły stan techniczny kościoła farnego pw. Św. Marcina. Kościół poklasztorny rozebrano w 1875 r. Teren po klasztorze w 1930 r. zagospodarowano pod nową plebanię parafii św. Marcina wraz z zabudowaniami towarzyszącymi. W latach 1848–1870 rozebrano także pozostałości nieużytkowanych i zrujnowanych od XVIII w. murów miejskich wraz z istniejącą jeszcze ostatnią basztą od południowego wschodu oraz bramami Krakowską i Częstochowską. Zniwelowano pas dawnej fosy od wschodu i południa miasta. Rejon dawnych murów miejskich i fosy rozparcelowano, a jego częściowe zabudowanie nastąpiło dopiero w XX w.

W 1866 r. w Lelowie istniało jedynie 99 domów. Represje władz rosyjskich wobec zaangażowania mieszkańców w powstanie styczniowe oraz pogłębiająca się zła sytuacja gospodarcza Lelowa spowodowała, że w 1870 r. car rosyjski Aleksander II odebrał miejscowości prawa miejskie. Od końca XIX w. oraz w okresie międzywojennym sukcesywnie wymieniana była zabudowa mieszkalna z drewnianej na murowaną (głównie z miejscowego wapienia jurajskiego). Już przed II wojną światową przy rynku dominowała skromna murowana, zwarta parterowa zabudowa mieszkalna. Teren niezabudowanego placu rynkowego przeznaczono na targ, a w części pn.-wsch. istniał wolnostojący budynek jatek handlowych. Pierzeje rynku podkreślały wówczas szpalery drzew. Poza rynkiem dominująca była nadal wolnostojąca zabudowa drewniana, a domy w większości były kryte strzechą. Nad miastem dominowała wieża kościoła parafialnego.

Zabudowa miasta została w dużej części zniszczona bądź poważnie uszkodzona dn. 3 i 4 września 1939 r., na skutek pożaru wznieconego przez wojska niemieckie (w odwecie za walki toczone z żołnierzami polskimi). Był to jeden z nielicznych (obok Kłobucka i Kamieńska) przypadków miast w tym rejonie, dotkniętych niemal całkowitym zniszczeniem tkanki miejskiej w trakcie II wojny światowej. Miasto utraciło liczną społeczność żydowską. Zniszczone zostały oba cmentarze żydowskie, w tym XVIII-wieczny kirkut u zbiegu ul. Ogrodowej i ul. Handlowej. Skromną zabudowę miasta, częściowo z wykorzystaniem pozostałości obiektów przedwojennych, odtworzono w dużej mierze w II poł. lat 40. XX w. Przy rynku i wzdłuż głównych ulic została ona zasadniczo wpisana w historyczny układ parcelacyjny, z zachowaniem historycznych linii zabudowy i kalenicowego układu. Nie zmieniono układu ulic, rozplanowania rynku. Odbudowano kościół parafialny. W latach 60. XX w. rozebrano murowany budynek synagogi (funkcjonującej po wojnie jako magazyn), a na terenie zniszczonego starego kirkutu wybudowano obiekt handlowy. Do lat 70. XX w. w obrębie rynku funkcjonowało targowisko, a po jego likwidacji plac oraz aleje obrzeżne obsadzono wysoką zielenią, tworząc w centralnej części rynku niewielki park o funkcji ozdobno-rekreacyjnej. Wokół skweru wytyczono układ drogowy, w związku z wytyczoną przez plac drogą przelotową i ulokowaniem przystanku autobusowego. Sukcesywnie również przekształcana i nadbudowana była duża część zabudowy wokół rynku. Krótko po wojnie przez wąwóz zamkowy, oddzielający stare miasto od starego cmentarza parafialnego (wcześniej zamku), wytyczono ul. Zamkową, stanowiącą północną obwodnicę centrum miasta i odcinek drogi krajowej nr 46. W latach 90. XX w. plac rynkowy zmodernizowano (wytyczenie swobodnego układu ścieżek i centralnego placyku oraz wprowadzeniu elementów wyposażenia z okazji 800-lecia Lelowa).

Zgodnie z art. 3 pkt 12 *UOOZ*, historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny to przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg. Historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny, jak również pozostałe układy przestrzenne definiowane indywidualnie, jak każdy zabytek nieruchomy muszą charakteryzować się autentycznością i integralnością.

Na gruncie niniejszej sprawy należy wskazać, że obszar wpisany do rejestru zabytków jest integralny pod względem kompozycji przestrzennej oraz zabudowy. Granice tego obszaru obejmują teren o jednolitej strukturze, rozplanowaniu zabudowy oraz jej form architektonicznych. Doskonale czytelny jest dawny układ dróg i placu rynkowego, czytelny jest także w znaczącym stopniu podział parcelacyjny; zabudowa mieszkalna posiada podobne paramenty, a łącznie przekłada się to na bardzo dużą czytelność kompozycji całości omawianego układu przestrzennego. Mimo dokonanych współczesnych przekształceń, granice tego obszaru nie są rozczłonkowane, bardzo dobrze czytelna jest linia dawnych murów miejskich oraz zasięg historycznego średniowiecznego układu staromiejskiego. W ocenie tut. organu zachował się do naszych czasów integralny układ przestrzenny. Całość przedmiotowego obszaru posiada przekształcenia współczesne, jednakże nie utrudniają one jednoznacznego ustalenia jego wartości zabytkowych.

Należy wskazać na autentyczny, zasadniczo nieprzekształcony układ urbanistyczny Lelowa z okresu lokacji i translokacji z fundacji króla Kazimierza Wielkiego. Nośnikiem wartości historycznej i naukowej jest niewątpliwie oryginalny charakter podstawowego, szachownicowego, dziewięciopolowego rozplanowania układu, z centralnym placem rynkowym, ośmioma prostokątnym blokami zabudowy, a także dwoma blokami podmurnymi. Północy blok podmurny przeznaczono na cele sakralne. Nieprzekształcona pozostaje siatka ulic,

za wyjątkiem łącznika ul. Klasztornej i Szczekocińskiej. Wobec tego zasadniczo integralny i widoczny w terenie pozostaje zasięg lokowanego w XIV w. miasta. Wartością naukową i historyczną jest także bardzo dobrze czytelny przebieg nieistniejących już XIV-wiecznych murów miejskich oraz towarzyszącej im fosy, na odcinku od ul. Szczekocińskiej do rzeki Białki od strony pd.-zach. Należy wskazać również na oryginalny XIV-wieczny charakter osi kompozycyjnej i widokowej (oś prowadzi od rejonu nieistniejącej Bramy Krakowskiej, poprzez plac rynkowy, aż do rejonu wejścia do kościoła parafialnego pw. św. Marcina). Parcelacja poszczególnych bloków zabudowy mieszkalnej jest częściowo przekształcona i rozdrobniona, a średniowieczną proweniencję posiada kilkukrotnie przebudowywany kościół parafialny, fundowany przez Kazimierza Wielkiego. Należy wskazać, że odkrywane są nawarstwienia archeologiczne wiązane ze średniowieczną zabudową obronną, m.in. relikty murów miejskich wraz z obiektami towarzyszącymi (basztami, bramami miejskimi oraz fosą, a także dawny zamek – obecnie teren cmentarza). Na terenie omawianego układu do dziś istnieje ogrodzone miejsce po starym cmentarzu żydowskim (u zbiegu ul. Ogrodowej i ul. Handlowej). Należy podkreślić, że zachowana siatka ulic i rozplanowanie rynku posiada proweniencję XIV-wieczną, natomiast zlokalizowana wzdłuż nich zabudowa pochodzi z okresu XIX i XX w. Jest to zwarty pierzowy sposób zabudowy parcel przyrynkowych. Brak jest natomiast pozostałości historycznej komponowanej zieleni.

Tut. organ w pełni podziela stanowisko Narodowego Instytutu Dziedzictwa, wyrażone w opinii z czerwca 2025 r., iż staromiejskie założenie miejskie Lelowa to bardzo dobrze zachowany układ urbanistyczny, wytyczony w rezultacie ponownej lokacji i translokacji w 2 ćw. XIV w., stanowiąc jeden z najbardziej autentycznych i integralnych przykładów urbanistyki z okresu schyłku monarchii piastowskiej w XIV w. w zachodniej części historycznej Małopolski. Podkreślić należy, że jest to układ utworzony na tzw. surowym korzeniu, a więc od początku w sposób planowy i celowy. Zasadniczo nieprzekształcony, regularny, szachownicowy układ miasta, zachowane lub ocalałe w formie nawarstwień archeologicznych budowle ufundowane przez króla Kazimierza Wielkiego w okresie lokacyjnym, stanowią materialne świadectwo ówczesnej pozycji gospodarczej, politycznej i militarnej miasta królewskiego. Od początku miasto posiadało kościół, klasztor oraz miejskie mury wraz z sąsiednim zamkiem.

Podsumowując, staromiejski układ urbanistyczny miasta Lelowa odpowiada definicjom zabytku i układu urbanistycznego, określonym w cytowanym wcześniej art. 3 pkt 1-2 i pkt 12 *UOOZ*. W wyznaczonym obszarze czytelne są wszystkie fazy historycznego rozwoju miasta scharakteryzowane powyżej. Bardzo niewielkie zmiany w układzie przestrzennym – w przebiegu dróg, podziałach parceli, wprowadzaniu nowej zabudowy i funkcji w zagospodarowaniu poszczególnych terenów – nie zakłóciły czytelności poszczególnych etapów rozwoju miasta, a jedynie wskazują na jego naturalną, harmonijną ewolucję wynikającą z postępującej urbanizacji i przemian historycznych. Nie obniża to walorów zabytkowych układu urbanistycznego. Warto podkreślić, że dzięki bogatym źródłom archiwalnym do dziejów Lelowa, możliwe jest odtworzenie lokalizacji niemal wszystkich domów, właścicieli i transakcji kupna-sprzedaży parceli w okresie nowożytnym. Zachowany układ miejski w zestawieniu z tak bogatym materiałem archiwalnym ma bezcenną wartość poznawczą, nie tylko dla Lelowa, ale także dla badań nad historią urbanistyki w Polsce. W ramach przedmiotowego układu urbanistycznego istnieje nadal historyczny rynek oraz osie kompozycyjne. Dobrze zachowana jest historyczna siatka ulic i kwartałów. W dużym stopniu zachowane są historyczne podziały parcelacyjne lub ich czytelne relikty, które są cennym śladem dawnych podziałów funkcjonalno-własnościowych miasta. Wyznaczony granicami wpisu do rejestru zabytków obszar cechuje bardzo duży autentyzm, mimo jego zróżnicowania. Teren układu staromiejskiego w obrębie dawnych murów miejskich to także obszar stanowiska archeologicznego, ujętego w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków. Budynki z 2 poł. XX w. lub współczesne są stosunkowo nieliczne, w niewielu przypadkach jest to zabudowa dysharmonijna (np. pawilon handlowy na rogu ulic Handlowej i Kaczej).

Obszar objęty niniejszym wpisem do rejestru zabytków został wyznaczony w oparciu o rozgraniczenia odbierane czytelne w terenie. Wytyczono w ten sposób obszar zwarty i zamknięty, ograniczony w dużej mierze naturalnymi, historycznymi granicami – doliną rzeki Białki oraz linią dawnych murów miejskich i fos. Przy jego określeniu uwzględniono historyczny przebieg dróg i placów, kształt parceli i kwartałów, układ kompozycyjny i funkcjonalny, osie i dominanty widokowe, a także intensywność występowania, cechy i wzajemne powiązanie historycznej zabudowy współtworzącej układ urbanistyczny. Przy ustalaniu granic ochrony kierowano się zasadą zachowania spójności wyznaczanego terenu oraz jego jednoznacznego zdefiniowania. Stąd w jego obszarze znalazły się także obiekty i obszary współczesne, których wyłączenie z ochrony zakłóciłoby ciągłość przebiegu granic lub mogłoby zakłócić relacje przestrzenne sąsiednich, objętych ochroną elementów układu.

Powyższa charakterystyka jednoznacznie wskazuje, że układ urbanistyczny Lelowa posiada wyjątkowe wartości historyczne, architektoniczne i urbanistyczne oraz naukowe w skali kraju, zarówno materialne, jak i niematerialne. W dobrze pojętym interesie społecznym jest zachowanie dla przyszłych pokoleń dziedzictwa historycznego oraz kulturowego regionu jako dobra wspólnego, co zagwarantowano w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997 nr 78 poz. 483 ze zm.). Rzeczpospolita Polska strzeże dziedzictwa narodowego (art. 5 Konstytucji), stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do

dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju (art. 6 pkt 1 Konstytucji), a obowiązkiem obywatela jest troska o dobro wspólne (art. 82 Konstytucji). W interesie społecznym jest nie tylko utrzymanie zachowanej struktury przestrzennej i architektonicznej miasta dla przyszłych pokoleń, ale również dbałość o jego harmonijny rozwój z poszanowaniem tradycji miejsca, eksponowaniem jego najcenniejszych elementów, właściwym utrzymaniem relacji przestrzennych i estetyki całej przestrzeni. Należy przy tym podkreślić, że właściwa ochrona konserwatorska układu urbanistycznego miasta nie uniemożliwia realizacji nowych inwestycji. W interesie społecznym jest także wspieranie i promowanie wszelkich badań naukowych i działań edukacyjnych, które przyczynią się do lepszego poznania historii i dziedzictwa kulturowego miasta.

Mając na uwadze powyższe, ochroną prawną na mocy niniejszej decyzji obejmuje się wskazaną w jej treści przestrzeń ukształtowaną historycznie, łączącą różnorodne elementy oraz ich wzajemny układ względem siebie. Ochronie podlega wartość niematerialna tj. koncepcje planistyczne, jakie ukształtowały na przestrzeni stuleci układ miasta, jak również wartości materialne, czyli elementy współtworzące ten układ, takie jak ukształtowanie terenu, parcele, drogi, ulice, place, cieki wodne, wygląd zewnętrzny budynków i budowli, w tym małej architektury, formy komponowanej zieleni, oraz wzajemne relacje między nimi. Inaczej mówiąc, ochronie podlegają te czynniki, które ukształtowały i które wpływają na rozplanowanie, wygląd, estetykę i walory widokowe przestrzeni miejskiej. Należy zaznaczyć, że wpis do rejestru zabytków historycznego układu urbanistycznego nie ustanawia jednocześnie indywidualnej ochrony prawnej dla poszczególnych zabytkowych obiektów, gdyż jednostkowa ochrona wymaga odrębnych decyzji, co może stanowić o większym zakresie ich ochrony.

Po rozpatrzeniu uwag i wniosków zgłoszonych w toku postępowania stwierdza się i wyjaśnia co następuje.

Odnosząc się do pism: pisma GR-IV.4123.1.2026z dn. 20.02.026 r. Zastępcy Wójta Gminy Lelów oraz pisma mieszkańców Lelowa z dn. 12.02.2026 r., należy wskazać, że organy ochrony zabytków nie są organami planistycznymi *sensu stricte*, ani też organami ochrony przyrody lub ochrony krajobrazu. Obszar jest chroniony zapisami w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego z 2010 r., jako strefa ochrony konserwatorskiej oraz strefa ochrony konserwatorsko-archeologicznej. Jednakże zapisy planu, uchwalonego 16 lat temu, są dosyć ogólne i nie odnoszą do zachowania tradycyjnego przeznaczenia użytkowego poszczególnych części miasta, integralności i przestrzennego wyodrębnienia XIV-wiecznego układu urbanistycznego miasta, ochrony średniowiecznej osi kompozycyjnej i widokowej na kościół; brak jest też zapisów związanych z historyczną parcelacją w obrębie średniowiecznych bloków zabudowy.

Decyzja o wpisie do rejestru zabytków określa przede wszystkim przedmiot ochrony, zgodnie z art. 6 *UOOZ*. Przedmiotem ochrony jest w tym przypadku historyczny staromiejski układ urbanistyczny Lelowa. Z kolei zakres wpisu do rejestru zabytków, to określenie granic przedmiotu ochrony, który może podlegać wpisowi w całości lub w części. Zakres określony w tego typu decyzji nie może być tożsamy z tzw. wytycznymi konserwatorskimi, czyli zakazami, nakazami i ograniczeniami w prowadzeniu na danym obszarze inwestycji, wydawanymi na podstawie art. 27 *UOOZ*.

Układ urbanistyczny ma charakter niejednorodny i składa się z elementów nawarstwiających się przez wieki, a które obecnie tworzą całość (np. teren dawnego zamku – obecnie cmentarza, teren miasta lokacyjnego). Układ ten współtworzą parcele zlokalizowane na określonym, zwartym obszarze, bez względu na to, czy są zabudowane czy też nie, czy znajdują się tam budynek współczesny czy zabytkowy. Z tego względu nie można wybiórczo wyłączyć pojedynczych nieruchomości współtworzących ten układ, z racji ich jednostkowego sposobu zagospodarowania, gdyż każda z nich może mieć wpływ na pozostałe elementy tej przestrzeni.

Zespoły budowlane, pojedyncze budynki, czy mała architektura, wyszczególnione w uzasadnieniu niniejszej decyzji, służą jedynie charakterystyce tego układu i wykazaniu jego istotnych wartości. Są elementami współtworzącymi układ, co nie oznacza, że podlegają tym samym indywidualnej ochronie. Zgodnie z art. 9 ust. 3 *UOOZ*, wpis do rejestru zabytków historycznego układu urbanistycznego nie wyłącza możliwości wydania odrębnej decyzji o wpisie do rejestru zabytków, wchodzących w skład tego układu. Przedmiotem niniejszego wpisu jest układ miasta jako całość, jako odrębny typ zabytku, co skutkuje dla właścicieli i użytkowników nieruchomości zlokalizowanych na terenie układu innymi obowiązkami niż w przypadku indywidualnego wpisu do rejestru zabytków poszczególnych nieruchomości. Praktyka konserwatorska odróżnia tzw. wpis indywidualny od wpisu obszarowego. Przykładowo, w pierwszym przypadku uzgodnieniu konserwatorskiemu będą podlegały działania zarówno na zewnątrz, jak i wewnątrz budynku, natomiast w drugim – tylko prace dotyczące wyglądu zewnętrznego zabudowy stanowiącej element układu.

Wpis do rejestru zabytków nie uniemożliwia remontów, w tym modernizacji, adaptacji i rewitalizacji budynków i budowli w układzie, pielęgnacji lub wycinki zieleni, realizacji nowych inwestycji, itp. Służy natomiast zapewnieniu odpowiedniego nadzoru konserwatorskiego nad ich prowadzeniem, tak by nowe rozwiązania planistyczne i projektowe uwzględniały poszanowanie wybitnych walorów zabytkowych miasta, kompozycji układu, relacji przestrzennych, sylwety panoramy, powiązań widokowych, estetyki, wystroju i kolorystyki

poszczególnych elementów współtworzących układ. Dopuszcza się realizację inwestycji pod warunkiem, że nie umniejszą one wartości założenia miejskiego, tzn. nie wpłyną niekorzystnie na wygląd brył i elewacji zabudowy oraz obiektów współtworzących układ, nie zaburzą czytelności jego rozplanowania i zagospodarowania (w tym terenów zielonych), wzajemnych relacji przestrzennych, kompozycji, przebiegu ulic, kształtów placów, działek, itp.

Niniejsza decyzja podlega ogłoszeniu przez publiczne obwieszczenie na podstawie art. 94 *UOOZ* oraz art. 49 *KPA*.

Ogłoszona jest w Biuletynach Informacji Publicznej i na stronach internetowych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Katowicach i Urzędy Gminy Lelów oraz w inny zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości sposób publicznego ogłaszania. Ponadto z decyzją można zapoznać się w siedzibie Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Katowicach przy ul. Francuskiej 12, siedzibie Delegatury tego Urzędu w Częstochowie przy ul. Mirowskiej 8 oraz w siedzibie Urzędu Gminy Lelów przy ul. Szczekocińskiej 18.

POUCZENIE

1. Na podstawie art. 127 § 1 oraz art. 129 § 1 i 2 *KPA* od niniejszej decyzji służy stronom odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie, za pośrednictwem Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach, w terminie 14 dni od daty doręczenia decyzji w drodze publicznego obwieszczenia – art. 94 *UOOZ* oraz art. 49 *KPA.* Doręczenie uważa się za dokonane po upływie 14 dni od dnia publicznego ogłoszenia niniejszej decyzji – art. 49 *KPA*.
2. Wniesienie odwołanie w terminie nie wstrzymuje wykonania decyzji z powodu nadanego rygoru natychmiastowej wykonalności – art. 130 § 3 pkt 1 *KPA*.

Śląski Wojewódzki Konserwator
Zabytków w Katowicach

Anna Ostrowska
(podpisano elektronicznie)

Załączniki:
1. Mapa ewidencyjna z zaznaczonymi kolorem czerwonym (przerywana czerwona linia) granicami wpisu do rejestru zabytków
2. Pouczenie o skutkach wpisu obiektu do rejestru zabytków

Otrzymują (*eDoręczenie*):
1. Właściciele nieruchomości i użytkownicy wieczyści gruntów położonych w granicach określonych w decyzji (w drodze publicznego obwieszczenia lub w inny zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości sposób publicznego ogłaszania, zgodnie z art. 49 *KPA* – za pośrednictwem Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach, Kierownika Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Częstochowie oraz Wójta Gminy Lelów)
2. Wójt Gminy Lelów

Do wiadomości (*eDoręczenie*):
1. Starosta Powiatu Częstochowskiego
   (*jako organ administracji architektoniczno-budowlanej*)
2. Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Katowicach – Delegatura w Częstochowie **(*EZD*)**
3. Narodowy Instytut Dziedzictwa, ul. Mikołaja Kopernika 36/40, 00-924 Warszawa
4. 2 x a/a – MB. 12.05.2026 r.

ZAŁĄCZNIK NR 1 DO DECYZJI ŚLĄSKIEGO WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTKÓW W KATOWICACH, ZNAK: **K-RD.5140.4.2026.MB** z dn. 20 maja 2026 r.

– granice staromiejskiego układu urbanistycznego miasta Lelowa, wpisanego do rejestru zabytków niniejszą decyzją

Potwierdzam zgodność kopii wydruku z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	467439.1268755.1036660
Nazwa dokumentu	5140.4.2026 - LELÓW - układ urbanistyczny - DECYZJA wpis.pdf
Tytuł dokumentu	5140.4.2026 - LELÓW - układ urbanistyczny - DECYZJA wpis
Sygnatura dokumentu	K-RD.5140.4.2026
Data dokumentu	2026-05-20
Skrót dokumentu	B18E70F5570CFEFBFF199255DAE32630B17219E8
Wersja dokumentu	1.4
Data podpisu	2026-05-20 13:26:45
Podpisane przez	Anna Ostrowska Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków

EZD 3.132.66.66.

Data wydruku: 2026-05-20

Autor wydruku: Bulsa Michał (Stanowisko do spraw rejestru zabytków i dokumentacji zabytków)